

# **PDFlib PLOP: PDF Linearization, Optimization, Privacy**

**Page inserted by evaluation version  
www.pdflib.com – sales@pdflib.com**



# SETOMAA

ilmub aastast 1995

## Tühi jutt

**K**ui järjekordne pere või noor inimene otsustab Setomaalt jäädavalt ära kolida, võiks keegi vähemasti küsida, miks ta seda teeb. Küsimine väljendab ju hoolivust, mida ääremaa elanikud just üleliia palju ei tunne.

Omamoodi hoolivust võib näidata ootamatu külaskäik naabri juurde, et uurida, kuidas tal läheb. Nii käis Setomaal järjekordne Eesti Vabariigi valitsuse liige – regionaalminister Siim Kiisler. Kindlasti on see hea märk piirkonnale osutatavast tähelepanust. Samas võiks küsida: kui laia toetuspinda omab ühiskonnas tegelikult see suhtumine äärealadesse, mida positiivsusest pakatavad poliitikud armastavad sõnadena kohapeal külvata?

Jah, Setomaal on omad eelised. Jah, meil on tegusaid inimesi, kes on valmis enamaks, kui käed rüpes istumine. Jah, need inimesed on saavutanud või saavutamata esimesi positiivseid tulemusi piirkonna arendamises.

Millegipärast on meil veel rohkem inimesi, kes otsustavad igal aastal oma kodukandist jalga lasta. Miski ei hoia neid kinni – ei pärandkultuuri vaimne rikkus ega maaliline loodus, mida koos puhta õhuga saab kohapeal täiesti tasuta ja piiramatus koguses tarbida.

Valitakse ikkagi ebatervislik linnakeskkond, kus autode müra taustal saab janu kustutada vähesel rasvasisaldusega poepiima abil, sest kraanivesi ei kõlba juua. Need inimesed on läinud, sest mitte keegi pole üritanudki neid kinni hoida ja sellega oma hoolivust näidata. Nad on valinud kergema vastupanu tee, minnes kaugemale kergema elu ja priskema leiva peale ning seega justkui vastutasuks väljendanud hoolivuse puudumist oma kodukandi suhtes.

**Ö**elda, et kõiges on süüdi riikliku regionaalpoliitika puudumine on veel vähem mõttekas kui mitte midagi öelda. Täna on see poliitika olemas nii elektri- kui veeprogrammide näol. Vallad on saanud riigilt teist aastat järjest teede remondiks täiendavat raha.

Ühiskonnas valitsevad meeleolusid projektipõhiselt ei muuda. Lihtne on kurta, et kohapeal pole tegevust. Hoopis raskem on välja mõelda, mida teha selleks, et tegevust oleks. Üks mees mõtles ja ehitas oma maa servale suure tõrvaahu. Tehke järgi – leiutage oma tõrvaahi!

### Lehte tegevä:

Toimetaja – Taro Igor, tel. 7954494, mob.5273985, e-post: igor.taro@setomaa.ee

Kiil – Sarvõ Õiõ

Makett ja külesäädmise – Taro Julia

Kirätsura: Nutovi Mirjam, Hörna Maar'a, Sarvõ Õiõ, Lillagu Anti, Riitsaare Evar, Saarestiku Teele, Linnamäe Lauri, Ilvese Aapo, Kauksi Ülle, Hörna Aare, Matvei Arvi, Raudoja Ahto, Löivu Merlin, Pino Jüri

Välläändaja: Setomaa Valdade Liit

Setomaa lehe kolleegium: Urmas Klaas, Helen Alumäe, Ilme Hoidmets, Maarja Hörn, Katri Karpson, Ülle Kauksi, Marija Kiveste, Leo Kütt, Annela Laaneots, Anni Lahe, Arvi Matvei, Magnar Michelson, Teele Saarestik, Õie Sarv, Birgit Itse, Aare Kuura, Indrek Mustimets, Epp Solovjov, Helju Tsopatalo

Trükjä: AS Printall

Lehe ilmumist tugõva Setomaa Kultuuriprogramm

### Kiri Kiroda:

#### Setomaa ajaleht

Laossina küla, 64308 PÖLVAMAA

vai igor.taro@setomaa.ee

Toimõndusõl om õigus kirju toimõnda ja naid lühendä

# Ülesnõsõmispühä läktüs

**H**üä' vele' ja sõsarõ' Krõs-tosõh!

Täämbä piämi' meeleh Issändä koolust ülesnõsõmispühä: Jummal sai lihas, kanaht, kuuli,

Krõstos om havvast nõsõnu'!... S'oo päiv, minkõ Issänd om tennü', om täüs rõõmu. S'ool pääväl saa elo võidu surma üle. Krõstosõ ülesnõsõminõ pututas meid kõiki. Ülesnõsõminõ om mii' seeh; no' ühendäs s'oo meid Jumala hindä eloga'.

Ummõhtõgi' olõ-õi' mii' kindla'. Paasa om kül' suur ja illos pühä, a midä jääs s'oo rõõmust alalõ mii' ello? Ja tuu, midä meele paasapühä aigu kerkoh kõnõldas, õt Krõstos om koolust üles nõsõnu', om tuu õks nii? Inäbä ku' kats tuhat aastakka kõõ tuu sama jutt: om tuu tõõmõli nii, õt Jummal herät Krõstosõ koolust üles, kiä' elli inõmistõ siäh?

Kõik mii' tiä hõste, õt mitte õnnõ mii' elo, a terve inimaolugu om täüs hallu ja vihkamist ja maailm koolõs ar' tuuperäst, õt olõ-õi' armastust; õt mii' tiidmistõst tark ja võimu täüs inimütiskund pakõ surma iist, a samal aol tege vahtsit eishindä häõtämist. Kost mii' tiä, õt Krõstos om õks koolust üles nõsõnu'; õt paasa olõ-õi' üts illos keväjäne pühä aoluu päälispinnal, mii' elo päälispinnal, a õt Krõstosõ koolust ülesnõsõminõ nõsõs vällä mii' kannahuist, õgast aoluu tapatõiest, kõõ maailma segätest süngävüest?



+ STEFANUS

Tallinna ja kogu Eesti metropoliit

Toolõ, kiä' uut tõestust, mia' sunnisi' timmä uskma, om lihta vastada': säänest tõestust olõ-õi' olõmah. A Kerigu aoluu, inimkunna aoluu ja parhilla', jah, ka no', om pall'õ Krõstosõ ülesnõsõmisõ märke.

✕✕✕ **Krõstosõ koolust ülesnõsõminõ olõ-õi' õnnõ peräst poolõ lohutusavuhind, a om mii' täämbäne tahtminõ.**

Võimi' alosta' Timä hindä jüngreist, kiä' pääle tuud ku' olli' Krõstosõ maaha jätnü' ja peläteh paenu' ku Tä kinni võõdõti, süüdü mõistõti, piinati ja tapõti, oll kindla kolmõ päävä peräst, õt üldä': «Jeesus eläs». Mõnõ' ütli': «Jummal

**Metropoliit Stefanus mõtiskleb oma**

**2008. a. läkituses**

**Ülestõusmispühade tähenduse ja tähtsuse üle iga inimese jaoks.**

herät tä koolust üles, nõst tä jalgu pääle.» Tõõsõ' ütli': «Timmä ülendedi»... Pühä Paulus kirot: «Tä eläs Jumala abiga'...»

Ka mii' usu, õt Krõstos om koolust ülesnõsõnu' ja tuuperäst, õt inne meid om tuud usku apostli' ja kinkõlgi' lää-äs õnnõst näid tõistmuudu uskma panda', õt nii olõ-õi' õigõ; tuuperäst õt tuhandõ' ja tuhandõ' märtri' omma' pidänü' parebast koolta',

ku' üldä', õt Krõstos olõ-õi' olõmah olnu'; tuuperäst õt nii pall'õ inõmisõ' omma' saandidõ joosul elänü' ja koolnu' peräst Krõstost tiidmisõga', õt näidki' peräst üteh Krõstosõga' üle herätõdäs; tuuperäst õt õgal puul maailmah saava' inõmisõ'

Krõstosõ ülesheränemisõst lootuist, õt võidõlda' uma vabadusõ, õiglusõ ja rahu iist teotah-tõlitsõ, loova armastusõ relviga'.

«Eelä'», üteli laul paasapühä hummoguteenüstest, «ma sai üteh sukka' maaha matõt, oh Krõstos Jummal, täämbä' ma nõsõ üteh Sukka' koolust üles. Eelä' ma sai üteh Sukka' risti pääle lüüd, tii' minnu ka' esi', oh Lunastaja, Su avvu osalisõs umah kunigriigih». Tuust aost pääle, ku' kol' naist näi', nii kuis evangeeliumih om kiräh, õt kivi om havva iist kõrvälõ tougat ja Krõstost sääli inäp olõ-õi', koni' täämbäte pääväni' om õgal puul lajah Krõstosõ ülesnõsõminõ nii ku' suurvesi, mia' haarus õkka kotsõhe. Ja tuud koolust ülesnõsõmist olõmi' miiki' kutsut aoluu ilmisi tegemä, õt valmistada ette Krõstosõ taastulõkit.

Krõstosõ koolust ülesnõsõminõ olõ-õi' õnnõ peräst poolõ lohutusavuhind, a om mii' täämbäne tahtminõ. Võipolla' tulõsi' meil tõestusõ asõmõl olla' edimält nõuh vaiki olõma, ku meil olõ-õi' sõnnu, õt üldä': mii' usu, õt om koolust ülesnõsõnu'. Mii' piiaai' uutma, kunas Tä koolust ülesnõsõs, a tuud läbi elämä. Tetä' tuu eläväs jo' no' pruumalda' tuud seletä' inne, ku' olõmi' läbi k'auun' tii, mia' ülesnõsõmisõ rõõmusõnumi valgustõit teid müüdä vii meid tõõmõlitsõ usu mano koolust ülesnõsõnu' Krõstosõ sisse.

Krõstos om koolust üles nõsõnu'!

Jah om üles nõsõnu'! ■

## Vana pits — Setomaa uhkus

**E**estimaa vanim regulaarselt toimuv käsitõõüritus — Seto pitsipäevad — on 15 aastane.

Tollal kui need päevad said ellu kutsutud, oli vana etnograafiline pits unustatud. Koi pures ühest servast ja mood ei soosinud ka. Samuti ei olnud mustriid kättesaadavad. Ometi olid meie vanemaad ja vanavanaemad oma nooruses rõõmuga heegeldanud, loonud suure hulga eriilmelisi pitse, mis kaunistasid pidupäevadel rahvarõivaid ja argipäevadel kodu.

Eestimaa korraldati sel ajal palju erinevaid võistlusi kirjanduse, kunsti ja spordi vallas, kuid käsitõõlistele pöörati vähe tähelepanu. Aktiivne käsitõõliikumine ja käsitõõorganisatsioonide loomine Setomaal on toimunud alles viimastel aastatel. MTÜ Seto Käsitõõ Kogo on asutatud 2006 aasta juulis, MTÜ Värska Käsitõõsõelts «Kirävüü» sama aasta septembris; hilissõigisele Lindora laadale pakub tasakaalu kevadine Suvitepüha laat Setomaa siinse veere peal — Värskas, mis taassündis kaks aastat tagasi.

On toiminud väga palju erinevaid õppeid üle Setomaa, kuhu on kaasatud suur hulk professionaale — nii Eesti Kunstiakadeemiast kui ka kohalikke



Tiiu Kunst,

Seto pitsipäevade peakorraldaja ja ellukutsuja

vanade oskuste ja traditsioonide kandjaid.

Väiksema kõlapinnaga ettevõtmisi või harvema toimumissagedusega üritusi on teoks saanud igal ajal: näiteks leelõopäevade aegsed käsitõõvõistlused ja -laadad; kuningriigi päevade esmakordne kuninga rõivameistri selgitamine; külad ja naisseltside mitmesugused ettevõtmised.

Ka pitsipäevade raames olemine õpetanud, näiteks värvilise seto pitsi heegeldamist koos ajaloo tutvustamise ja vanade pitside väljapanekuga. Eksponeerinud olemise lisaks oma muuseumikogudesse jõudnud eksemplaridele ka Obinitsa Seto Muuseumi, Võrumaa Muuseumi, Eesti Rahva Muuseumi ja eraisikute pitse.

Tänavustel pitsipäevadel tutvustame ja õpetame teistegi Setomaal valmistatud pitside tegemist. Valget pitsi, millega kaunistati põhiliselt voodipesu ja käterätte; sõlmpitsi, milles kasutati samuti värve; fileed,

mida tehti kui kalavõrku, ainult täiendati tikandiga ja värvilist seto pitsi.

Erinevates tehnikates valmistatud vanad pitsid leiab ka näitustelt, mida tuleb rohkesti: Üte talo näpotüü Veera Hirsikult; Seto pits uues kuues: Aili Palmi pitsiline keraamika koos Seto Talumuuseumi valge pitsiga; Ulve Kangro kaunimad pitsitõõd; Värviline pits -Setomaa uhkus; Pitsiharuldusi muuseumi kogust ja võistlustõõd õpilastelt ja täiskasvanutelt teemal «Minu köök».

✕✕✕ **Ometi olid meie vanemaad ja vanavanaemad nooruses rõõmuga heegeldanud, loonud suure hulga eriilmelisi pitse**

On hea meel tõdeda, et 14 aastat pea ühesugusena püsinud preemiafond on tänu Setomaa riikliku kultuuriprogrammi juhtnõukogu positiivsele suhtumisele saanud kasvada ahvatlevamaks. Koolinoorte 1.-3. koht saavad 1000, 750 ja 500 krooni; täiskasvanud 1500, 1250 ja 1000 krooni. Lisaks ka õpetaja preemia, mille saab kõige arvukamalt individuaalsete töödega

esindatud noorte juhendaja. On ideepreemia kõige nutikama lahenduse eest ja publikupreemia külastajatele enim meeldinud õpilaste ja suurte inimeste tööle. Võistlustõõd peavad jõudma muuseumi 1. maiks. Tänavuse teemaks on «Minu köök».

Tegija leiab mustriabi pitsipäevade raames ilmunud Ulve Kangro raamatutest «Värviline setu pits» (1998) ja «Setu pits» (2005). Žürii hindab teemale vastavust, pitsi raskusastet, töö kvaliteeti ja mahtu, üldmuljet ja leidlikkust. Tuleb ju luua oma

toode, mida vanasti üldjuhul värvilise pitsiga ei kaunistatud — tõeline tootearendus läbi võistluse!

Pitsivõistlus on alati kuulunud ürituse

programmi. Algusaastatel ei olnud piiritletud kindla teemaga, kuid võistluse arenedes osutus vajalikuks - nõnda oli huvitavam ja lihtsam tegijal-hindajal, põnevam vaatajal. Pilt või vaip, Peakate, Kingitus, Midagi kätte või jalga, Mänguasi — see on üks osa võistlusteemadest, uus hõigatakse välja pitsipäevade avamisel 5.mail kell 15. Tule kuulama ja osa saama! ■